

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО МОНІТОРИНГУ ТА ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGICAL APPROACH TO MONITORING AND DIAGNOSTICS OF ENTERPRISES

Стаття присвячена дослідженню методичних підходів до моніторингу та діагностики діяльності підприємств. Наведено класифікацію існуючих методів діагностики. Обґрунтовано, що застосування методів дискримінантного аналізу в практиці діагностики діяльності підприємств, містить певні недоліки, що знижують точність отриманих висновків. Запропоновано, доповнити множину показників фінансового аналізу, що характеризують поточний стан суб'єкту господарювання, відповідними показниками динаміки розвитку.

Ключові слова: дискримінантний аналіз, множина показників, показники фінансового аналізу, коефіцієнти фінансової стійкості, ризик банкрутства.

Стаття посвящена исследованию методических подходов к мониторингу и диагностике деятельности предприятий. Приведена классификация существующих методов диагностики. Обосновано, что применение методов дискриминантного анализа в практике диагностики деятельности предприятий, содержит определенные недостатки, которые снижают точ-

ность полученных выводов. Предложено, дополнить множество показателей финансового анализа, характеризующие текущее состояние субъекта хозяйствования, соответствующими показателями динамики развития.

Ключевые слова: дискриминантный анализ, множество показателей, показатели финансового анализа, коэффициенты финансовой устойчивости, риск банкротства.

The article is devoted to research of methodical approaches to monitoring and diagnostics of activity of enterprises. The classification of existing diagnostic methods is given. It is substantiated that application of methods of discriminant analysis in the practice of diagnosing the activity of enterprises, contains certain disadvantages, which reduce the accuracy of the findings. It is proposed to supplement the set of indicators of financial analysis that characterize the current state of the entity, with corresponding indicators of development dynamics.

Key words: discriminant analysis, set of indicators, indicators of financial analysis, coefficients of financial stability, risk of bankruptcy.

УДК 65.012

Маница Л.В.

аспірантка кафедри облік та оподаткування

Шмиголь Н.М.

д.е.н., професор
завідувач кафедри обліку та оподаткування

Запорізький національний університет

Постановка проблеми. В наслідок змін умов економічного середовища, спостерігається рівень нестабільності діяльності підприємств та існування чинників дестабілізуючого характеру. Постає необхідність формування системи управління на підприємствах, яка забезпечить можливість виживання та здійснить опір негативним впливам середовища. В основу формування сучасних систем управління доцільно використовувати методи моніторингу та діагностики, які формують інформаційне забезпечення та є одними з найбільш важливих інструментів конкурентоспроможності підприємств. Але обрання ефективних методів застосування діагностики та моніторингу є на сьогодні особливо популярним та актуальним питанням. В даний час починає відігравати провідну роль у системі управління підприємством використання методів діагностики та моніторингу. Основою перевагою є ефективність використання даних підходів до оцінки стану діяльності підприємства. Тому важливо визначити основні методичні підходи проведення діагностики та моніторингу діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми моніторингу діяльності підприємств у своїх працях досліджують, зокрема: Т.В. Богуславська, Т.А. Бурова, О.Е. Лубенченко, І.П. Мойсеєнко, В.В. Полякова, І.Д. Чуліпа, Н.А. Шедина, Н.М. Шмиголь, В.Г. Щербак, та інші [1–7]. Розглядають моніторинг розглядають як складову діа-

гностики, економічного аналізу, системи інформаційного забезпечення, функції контролю, системи ухвалення управлінських рішень. Крім цього, існують суперечності щодо інструментарію моніторингу, часового діапазону його спрямування, критеріїв здійснення. Проблемам діагностики діяльності підприємств присвячені праці таких науковців, як О.О. Гетьман, А.І. Дмитренко, Є. Жолонський, Л.А. Костирко, Р.О. Костирко, О.І. Олексюк, Н.В. Тертична, В.М. Шаповал, Г.О. Швиданенко, В.О. Шевчук [8–12] та інших. У працях цих авторів ґрунтовно розкриваються засади здійснення діагностики окремих сфер, напрямів діяльності, наведено конкретні методики діагностики, деталізовано формули розрахунку діагностичних показників тощо.

Постановка завдання. Мета статті – удосконалити методичні підходи до моніторингу і діагностики діяльності підприємства, відобразити доцільність використання даних методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основі сучасних методів моніторингу та діагностики діяльності підприємств покладено необхідність визначення ризику втрати суб'єктом господарювання платоспроможності та, як наслідок, ризику його банкрутства. Існуючі на сьогоднішній день методи діагностики можна класифікувати наступним чином [13]:

1. Проведення комплексного аналізу господарської діяльності підприємства. Вхідними даними

такого аналізу є дані бухгалтерського обліку, що характеризуються повнотою та достовірністю інформації. Перевагами даного методу є найвища точність розрахунків та отриманих висновків й рекомендацій. Однак, доступ до вхідної інформації має лише власник суб'єкту господарювання, тому сфера застосування даного підходу є обмеженою.

В реальному житті діагностика діяльності підприємств часто проводиться в умовах неповноти та невизначеності вхідних даних. Наприклад, вибір об'єкту інвестування чи прийняття рішень стосовно ділових стосунків з потенційними контрагентами все одно потребують результатів попереднього порівняльного аналізу. Тому широкого розповсюдження також набули методи діагностики за неповними даними, які підприємства зобов'язані публікувати у відкритому доступі. Зокрема, діагностика за показниками фінансового аналізу потребує в якості вхідних даних лише форми фінансової звітності.

2. Проведення діагностики на основі експрес-аналізу за обмеженою множиною фінансових показників. У більшості випадків для такого аналізу достатньо балансу підприємства та звіту про фінансові результати. Точність експрес-аналізу залежить від кваліфікації експерта та допускає певну похибку оцінки. Крім того, на сьогоднішній день не існує чітких методологічних засад, які показники слід включати до розгляду. Тому кожний експерт в своїй практиці може використовувати різні методи експрес-аналізу, в залежності від цілей оцінки та галузевої приналежності підприємств.

З метою стандартизації, впорядкування та узагальнення методів експрес-аналізу виділяють ще одну групу методів діагностики підприємств.

3. Методи діагностики, що засновані на інтегральній оцінці. В основі цих методів покладено узагальнюючий рейтинговий, або інтегральний показник, який комплексно характеризує фінансове становище суб'єкту господарювання та дозволяє зробити висновки щодо вірогідності його банкрутства. До цієї групи входять:

– скорингові моделі – кожний показник фінансового аналізу, який входить до складу такої моделі, переводиться в систему рейтингових бальних оцінок, відповідно до класів стійкості, що визначаються експертами. Сумарна рейтингова бальна оцінка дозволяє зробити висновок про вірогідність ризику об'єкту дослідження;

– моделі багатомірного рейтингового аналізу – призначені для проведення порівняльного аналізу різних суб'єктів господарювання за певною множиною показників. Як правило, ранжування підприємств галузі не є тривіальною задачею, оскільки неможливо виділити абсолютного лідера: за одними показниками аналізу підприємство може

випереджати конкурентів, за іншими – поступатись ним.

– методи мультиплікативного дискримінантного аналізу – найбільш розповсюджені методи діагностики діяльності підприємств, які виходять з обмеженої чисельності показників фінансового аналізу, в більшості випадків не більше п'яти. На їх основі будується роздільна функція адитивно-мультиплікативного типу, яка дозволяє класифікувати підприємство за вірогідністю банкрутства.

Поширення методів дискримінантного аналізу, до складу яких слід віднести модель Альтмана, Тафлера, інші розробки вітчизняних авторів, що дозволяють враховувати специфіку господарювання в умовах українського законодавства чи галузевої приналежності, пов'язане з відносною легкістю їхнього використання. Однак, застосування методів дискримінантного аналізу в практиці діагностики діяльності підприємств, на нашу думку, містить певні недоліки, що знижують точність отриманих висновків. Так, роздільна функція будується на основі моментних чи інтервальних показників, що характеризують поточний стан суб'єкту господарювання. В той же час, якість менеджменту, що виражається в динаміці розвитку підприємства за останні роки, абсолютно не враховується. Це призводить до того, що різні за динамікою розвитку підприємства з подібним значенням роздільної функції отримують однакові оцінки. На нашу думку, вказаний недолік потребує наукового вирішення, що дозволить більш точно діагностувати наявність ризику банкрутства.

Таким чином, в рамках даної роботи множини показників фінансового аналізу, що характеризують поточний стан суб'єкту господарювання, пропонується доповнювати відповідними показниками динаміки розвитку.

Окрім того, наявні тенденції можуть носити стійкий, або нестійкий характер. Тенденція з нестійкою динамікою збільшує невизначеність та обмежує точність діагностики діяльності підприємства. Якщо ж виявлена тенденція характеризується стійким середньорічним темпом приросту, це дозволяє достовірно оцінити перспективи подальшої діяльності суб'єкту господарювання. Отже, пропонується показники динаміки оцінювати за стійкістю розвитку.

Враховуючи вищесказане, методичний підхід до діагностики діяльності підприємств буде складатись з наступних етапів, рис. 1.

Розглянемо кожний з блоків більш детально. Для цього введемо умовні позначення. Нехай: $X = \{X_i\}$, $i = 1..n$ – множина показників експрес-аналізу, за якими виконується діагностика діяльності підприємства. При їх обґрунтуванні в рамках даної роботи ми виходили з таких передумов:

– обрана множина показників повинна максимально повно відображати фінансовий стан

суб'єкту господарювання, проте їхня кількість повинна бути якнайменшою. Для цього з розгляду слід виключити показники, що мають функціональні зв'язки між собою;

– комплексний фінансовий аналіз складається з декількох напрямків досліджень, таких як: ліквідність, платоспроможність, ділова активність, прибутковість та фінансова стійкість підприємства. Тому приналежність кожного з показників до j -ої групи позначимо як $X_i^{(j)}$.

Практична реалізація методичного підходу з діагностики результатів господарської діяльності виконувалась на прикладі підприємства ПрАТ «АМЗ». Оскільки майбутня оцінка динаміки розрахованих показників потребує наявності часових рядів, причому, точність розрахунків залежить від кількості періодів спостережень, в якості вхідних даних було використано баланс та звіт про фінансові результати за 2012-2016 роки.

В табл. 1 наведені результати діяльності підприємства за обраною множиною показників [13, 14].

За своєю статистичною суттю всі показники фінансового аналізу $X_i^{(j)}$ є відносними величинами структури, координації чи інтенсивності. Внаслідок цього їхні допустимі межі значень відрізняються між собою. Тому виникає необхідність нормувати значення всіх показників, привівши їх до шкали від 0 до 1, де меншому нормованому значенню відповідає гірше значення показника і навпаки.

Процес нормування залежить від бажаного напрямку зміни показника. Якщо показник $X_i^{(j)}$ повинний максимізуватись, або оптимальне значення $X_{i,opt}$ переважає поточне, формула набуває вигляду:

$$X_{i,norm}^{(j)} = \frac{X_i^{(j)}}{X_{i,opt}}, \quad (1)$$

де $X_{i,norm}^{(j)}$ – нормоване значення i -ого показника j -ої групи; $X_{i,opt}$ – оптимальне значення i -ого показника за умови виконання нерівності $X_{i,opt} > X_i^{(j)}$.

Якщо ж показник $X_i^{(j)}$ повинний мінімізуватись, або оптимальне значення $X_{i,opt}$ поступається поточному, тоді формула приймає вигляд:

$$X_{i,norm}^{(j)} = \frac{X_{i,opt}}{X_i^{(j)}}, \quad (2)$$

Джерелами інформації оптимальних значень $X_{i,opt}$ виступають: відповідні показники підприємств-лідерів в галузі; рекомендації на основі існуючих скорингових моделей діагностики; методики інтегральної оцінки,

Наступним етапом методичного підходу, представлено на рис. 1, є обчислення групових показників. Для цього, перш за все, необхідно визначити рівні значущості індивідуальних показників, що входять до складу кожної групи. В даному випадку найчастіше застосовують експертні методи оцінки. Експерт формує систему переваг в якісній шкалі, яка за допомогою методів прийняття рішень може бути трансформована у кількісну оцінку. В даному дослідженні з цією метою було використано метод

Рис. 1. Методичний підхід до діагностики діяльності підприємств

Результати діяльності підприємства ПрАТ «АМЗ» за даними 2012-2016 років

Показники	2012	2013	2014	2015	2016
Показники ліквідності					
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,200	1,288	1,138	1,036	1,064
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	0,411	0,358	0,320	0,329	0,341
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,000	0,010	0,000	0,001	0,001
Показники платоспроможності					
Коефіцієнт фінансової напруги	0,455	0,571	0,586	0,566	0,587
Співвідношення довгострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,098	0,083	0,083	0,084	0,081
Співвідношення довгострокових зобов'язань до необоротних активів	0,773	0,919	0,946	0,970	1,053
Показники ділової активності					
Коефіцієнт обіговості сукупного капіталу	0,495	0,249	0,081	0,192	0,059
Коефіцієнт обіговості оборотних активів	1,204	0,659	0,214	0,461	0,146
Показники прибутковості					
Рентабельність сукупного капіталу	-0,9%	-8,1%	-5,9%	-4,6%	0,0%
Рентабельність операційної діяльності	2,7%	-4,5%	-5,6%	-4,6%	-0,2%
Рентабельність витрат	6,8%	-18,4%	-51,0%	-22,2%	-4,8%
Рентабельність продажу	5,5%	-17,9%	-68,2%	-23,7%	-4,4%
Показники фінансової стійкості					
Коефіцієнт фінансової автономії	0,202	0,135	0,080	0,032	0,032
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	0,657	0,706	0,666	0,598	0,619

аналізу ієрархій Сааті. До переваг даного методу слід віднести розвинуту процедуру парного порівняння об'єктів:

- показники А та В є однаково важливими ($A \approx B$) – кількість балів дорівнює 1;
- показник А не поступається В ($A \approx > B$) – кількість балів дорівнює 3;
- показник А є важливішим за В ($A > B$) – кількість балів дорівнює 5;
- показник А значно переважає В ($A \gg > B$) – кількість балів дорівнює 7;
- показник А абсолютно переважає В ($A \gg \gg B$) – кількість балів дорівнює 9.

Результати експертної оцінки представляються у вигляді матриці парних порівнянь $\beta = \{\beta_{i,j}\}$, $i, j = 1..n$, елементи якої дорівнюють:

$$\beta_{i,j} = \begin{cases} 1, & \text{якщо } i = j \\ b_{i,j}, & \text{якщо } j > i \\ 1/b_{i,j}, & \text{якщо } j < i \end{cases} \quad (3)$$

де $b_{i,j}$ – бали, отримані в результаті парного порівняння за наведеною вище схемою.

Тоді, вагові коефіцієнти $\alpha_i^{(j)}$ кожного показника $X_i^{(j)}$ обчислюються за формулою:

$$\alpha_i^{(j)} = \frac{\sum_{j=1}^n \beta_{i,j, norm}}{n}, \quad \text{де } \beta_{i,j, norm} = \frac{\beta_{i,j}}{\sum_{i=1}^n \beta_{i,j}} \quad (4)$$

В основі обчислення групових показників $G^{(j)}$ покладено адитивно-мультиплікативну функцію, що має вигляд:

$$G^{(j)} = \sum (\alpha_i^{(j)} \times X_i^{(j, norm)}) \rightarrow \max, \quad (5)$$

Дана функція приймає значення від 0 до 1 та повинна максимізуватись. Результати розрахунків групових показників діяльності підприємства ПрАТ «АМЗ» за даними 2012-2016 років наведено в табл. 2. Також дана таблиця містить розраховані значення інтегрального показника Z. При його обчисленні було прийнято до уваги систему переваг: $G^{(4)} \approx > G^{(2)} \approx > G^{(3)} > G^{(1)} \approx G^{(2)}$.

Таблиця 2

Розрахунок групових показників діяльності підприємства ПрАТ «АМЗ» за даними 2012-2016 років

Напрямок оцінки	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Ліквідність (G(1))	0,251	0,255	0,223	0,212	0,218
Платоспроможність (G(2))	0,229	0,188	0,184	0,185	0,176
Ділова активність (G(3))	0,274	0,145	0,047	0,106	0,033
Прибутковість (G(4))	0,592	0,268	0,030	0,286	0,507
Фінансова стійкість (G(5))	0,641	0,547	0,523	0,527	0,514
Інтегральний показник (Z)	0,453	0,301	0,200	0,288	0,336

Для згортки було використано функцію $Z = \sum (\alpha^{(j)} \times G^{(j)})$.

За результатами 2016 р. інтегральний показник результатів діяльності підприємства приймає значення $Z = 0,336$ що характеризує його фінансовий стан як нестійкий та ризикований. Найбільші проблеми спостерігаються з діловою активністю ($G(3) = 0,033$), платоспроможністю ($G(2) = 0,176$) та ліквідністю ($G(1) = 0,218$) тощо. Для отримання більш деталізованої інформації, відповідно до запропонованого методичного підходу, рис. 1, знайдемо середньорічну динаміку зростання групових показників та проведемо оцінку стійкості виявлених тенденцій.

Середньорічна динаміка зростання вимірюється показником середнього темпу приросту, а його стійкість – квадратичним коефіцієнтом варіації:

$$K_{\sigma} = \frac{\sigma}{\bar{x}} \times 100\%, \text{ де } \sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}, \quad (6)$$

Якщо $K_{\sigma} \leq 33,3\%$, це означає, що середній темп приросту групового показника добре характеризує відповідні рівні часового ряду, тобто, маємо стійку тенденцію розвитку. І навпаки, якщо $K_{\sigma} \geq 40,0\%$, це свідчить про значні коливання в динаміці групового показника, а отже будемо мати нестійку тенденцію.

В табл. 3 наведено результати статистичного аналізу динаміки розвитку діяльності підприєм-

ства ПрАТ «АМЗ». Як бачимо, за всіма напрямками оцінки підприємство погіршило показники свого фінансового стану.

Стійка тенденція до погіршення стану суб'єкту господарювання спостерігається за напрямком ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, рис. 1.

Це означає, що з кожним роком підприємство стає все менш платоспроможним, отже, ризик банкрутства постійно зростає. Поряд із цим, показники ділової активності та прибутковості протягом досліджуваного періоду характеризувались значними коливаннями, що свідчить про нестабільність попиту на продукцію, рис. 2.

Таким чином, станом на кінець 2016 року інтегральний показник діяльності підприємства знаходиться в зоні істотного ризику втрати платоспроможності ($Z = 0,336$), зменшується кожного року в середньому більш ніж на 7% та характеризується значними коливаннями внаслідок змін ділової активності. Отже, за результатами проведеної діагностики можна зробити висновок, що підприємство має високий рівень ймовірності банкрутства.

Порівняємо отримані результати аналізу з законодавчо затвердженою, діючою методикою дискримінантного аналізу для проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту [15]. Для підприємств добувної та переробної промисловості роздільна функція має вигляд:

$$Z = 0,025K_1 + 1,9K_2 + 0,45K_3 + 1,5K_4 + 0,03K_5 - 0,5, \quad (7)$$

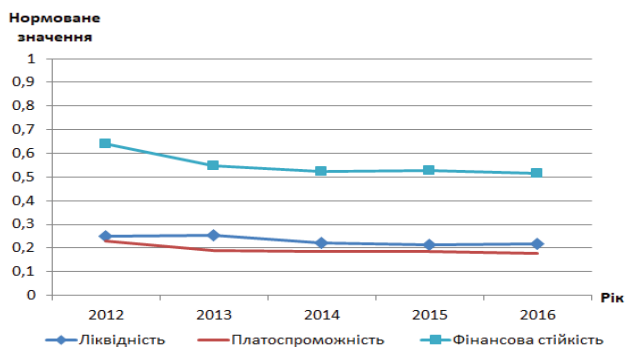

Рис. 1. Стійка динаміка погіршення показників фінансового стану

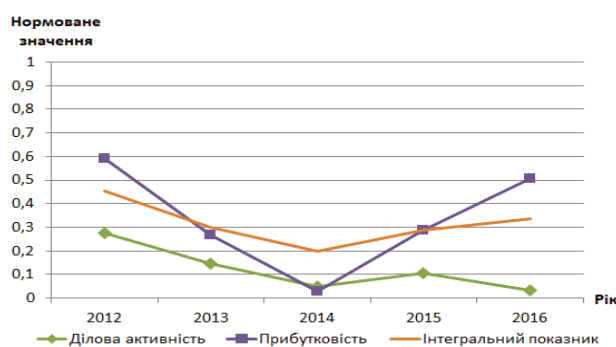

Рис. 2. Не стійка динаміка погіршення показників фінансового стану

Таблиця 3

Оцінка динаміки розвитку підприємства ПрАТ «АМЗ»

Напрямок оцінки	Динаміка зростання	Стійкість динаміки		
	Середньорічний темп приросту	Тенденція	Коефіцієнт варіації	Стійкість
Ліквідність	-3,52%	Обмежене скорочення	6,28%	Стійке
Платоспроможність	-6,40%	Скорочення	7,67%	Стійке
Ділова активність	-41,07%	Скорочення	137,05%	Не стійке
Прибутковість	-3,79%	Обмежене скорочення	404,63%	Не стійке
Фінансова стійкість	-5,37%	Скорочення	6,03%	Стійке
Інтегральний показник	-7,15%	Скорочення	36,01%	Не стійке

де K_1 – коефіцієнт покриття; K_2 – коефіцієнт фінансової незалежності; K_3 – коефіцієнт рентабельності продажів; K_4 – коефіцієнт рентабельності

активів; K_5 – коефіцієнт оборотності обігових активів.

Протягом досліджуваного періоду з 2012 р. по 2016 рік інтегральний показник Z приймав значення:

$$Z_{2012} = 0,025 \times 1,200 + 1,9 \times 0,202 + 0,45 \times 0,055 + 1,5 \times (-0,010) + 0,03 \times 1,830 - 0,5 = -0,020$$

$$Z_{2013} = 0,025 \times 1,288 + 1,9 \times 0,135 + 0,45 \times (-0,179) + 1,5 \times (-0,081) + 0,03 \times 0,903 - 0,5 = -0,386$$

$$Z_{2014} = 0,025 \times 1,138 + 1,9 \times 0,080 + 0,45 \times (-0,682) + 1,5 \times (-0,059) + 0,03 \times 0,297 - 0,5 = -0,707$$

$$Z_{2015} = 0,025 \times 1,036 + 1,9 \times 0,032 + 0,45 \times (-0,237) + 1,5 \times (-0,046) + 0,03 \times 0,674 - 0,5 = -0,568$$

$$Z_{2016} = 0,025 \times 1,064 + 1,9 \times 0,032 + 0,45 \times (-0,044) + 1,5 \times 0,000 + 0,03 \times 0,194 - 0,5 = -0,426$$

За даними розрахунків протягом 2012-2014 років інтегральний показник діяльності підприємства погіршував своє значення, а в 2015-2016 роках спостерігалось незначне покращення. Крім того, підприємство в останні роки належало до III класу стійкості, для якого спроможність виконувати свої зобов'язання знаходиться на рівні нижче середнього, а ймовірність дефолту не визначена.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнивши вищевикладене, можна зробити висновок про те, що об'єктом діагностики діяльності підприємства слід вважати саме підприємство з усією сукупністю показників, що характеризують його діяльність.

Застосування методів дискримінантного аналізу в практиці діагностики діяльності підприємств, на нашу думку, містить певні недоліки, що знижують точність отриманих висновків. Так, роздільна функція будується на основі моментних чи інтегральних показників, що характеризують поточний стан суб'єкту господарювання. В той же час, якість менеджменту, що виражається в динаміці розвитку підприємства за останні роки, абсолютно не враховується. Це призводить до того, що різні за динамікою розвитку підприємства з подібним значенням роздільної функції отримують однакові оцінки. На нашу думку, вказаний недолік потребує наукового вирішення, що дозволить більш точно діагностувати наявність ризику банкрутства.

Таким чином, в рамках даного дослідження було удосконалено методичний підхід до діагностики діяльності підприємств на основі інтегральних методів оцінки.

Як бачимо, результати застосування даної методики підтвердили отримані вище висновки, однак їхня інформативність є набагато нижчою.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Щербак В.Г. Управління персоналом підприємства: наук. вид. / Щербак В. Г. — Харків: ХНЕУ, 2005. — 220 с.
2. Шедина Н.А. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. Вип. 2 / Шедина Н. А., Богуславская Т. В., Полякова В. В. — К.: Мінекономіка, 2001. — 106 с.
3. Бузова Т.А. Концептуальні основи моніто-

рингу діяльності підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] / Т.А. Бузова. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=876>

4. Чуліпа І.Д. Моніторинг економічних показників діяльності підприємства [Електронний ресурс] / І.Д. Чуліпа. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/3157>

5. Шмиголь Н.М. Моніторинг діяльності підприємств харчової промисловості в сучасних ринкових умовах [Електронний ресурс] / Н.М. Шмиголь. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_5/files/EC509_38.pdf

6. Мойсеєнко І.П. Інвестування: [підручник] [Електронний ресурс] / І.П. Мойсеєнко. — Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/investuvannya/investuvannya_-_moiseyenko_i_p

7. Лубенченко О.Є. Організація моніторингу фінансово-економічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О.Є. Лубенченко. — Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/654/

8. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 307 с.

9. Жолонський Є. Фінансово-економічний аналіз бізнесу промислових компаній. — Х.: Фактор, 2007. — 320 с.

10. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Х.: Фактор, 2008. — 336 с.

11. Костирко Р.О., Тертична Н.В., Шевчук В.О. Комплексна оцінка вартості підприємства: Монографія / За заг. ред. докт. екон. наук, академіка НАН України М.Г. Чумаченка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Х.: Фактор, 2008. — 278 с.

12. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. Бізнес-діагностика підприємства: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2008. — 344 с.

13. Цал-Цалко Ю. С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія, практика та інтерпретація : монографія / Ю.С. Цал-Цалко. — Житомир: ЖЭТУ, 2004. — 208 с.

14. Терещенко О.О. Антикризисне фінансове управління на підприємстві: монографія / О.О. Терещенко. — К.: КНЕУ, 2004.

15. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту», № 616 від 14.07.2016 р.